



**Tractatvs De Præventionē Ivdiciali [!], Sev De
Contentione Ivrisdictionvm**

Tonduti, Pierre François de

Lvgdvni, M.DC.LXXIII.

Capvt LIX. De Præuentionē Conseruatorum Vniuersitatibus, Doctoribus, &
scholasticis à summo Pontifice concessorum. ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98370](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98370)

detur subsistere non obstantibus impugnationibus contra illam factis: quia sepe reconuentio admittitur dumtaxat ad effectum prorogandi iurisdictionem seu illam ampliandi, non autem ad effectum simultanei iudicii, veluti si agatur de deposito, electione, executione obligationis Cameralis, & similibus, quæ celeriter terminari debent, in quibus non retardatur quidem executio; sed illa facta, salua manent rationes, & iura partis: & sic recentâ distinctione de qua supra num. 2. & 3. ex posteriori sententia superius allata num. 15. reconuentio petitoris facta in iudicio summario non retardat continuationem processus; neque habet vim unionis causarum: habet tamen vim ampliandi iurisdictionem: & ita loquuntur Carol. de Grass. d. effectu 1. n. 776. & 777. Barbof. d. c. 40. §. 2. m. 138. Cæncer. dist. c. 13. num. 43.

13) Quamvis tamen vera esset illa sententia, in favorem iurisdictionis iudicis laici per reconuentionem ampliandam in Clericum; aut in aliis quibuscumque casibus, in quibus Clericus subicitur cognitioni Iudicis secularis, sententia executio siue contra personam, siue contra bona Clerici, semper fieri debet autoritate Iudicis Ecclesiastici, & ita tenendum est indistincte, quamvis Fontanel. dec. 309. & 310. nonnullas erudite quidem referat rationes & distinctiones; sed nostra resolutio communis est, & verissima, quam pluribus autoritatibus confirmat Barbof. de iure Eccles. univ. lib. 1. capite 39. §. 2. num. 156.

Sed dubitari potest, utrum actor videns reum velle proponere reconuentionem, ad illam euitandam possit renuntiare liti per eum intentatæ: Resolutio est, quod si reconuentio semel facta fuerit, non potest actor renuntiare liti; quia ius iam acquisitum est reo, ut reconuenire possit: sed ante propositam reconuentionem, potest sine dubio actor liti renuntiare in præiudicium reconuentionis. Cæncer. part. 2. variar. resol. cap. 13. de reconuent. num. 38. & 39.

Reliqua de hac materia videri possunt apud Barbof. in dist. l. qui prior. Cæncer. d. cap. 13. Carleual. de iudic. tom. 2. tit. 2. disp. 1. de reconuent. ubi infinitos allegat de materia reconuentionis agentes, Tapat. tit. 148. plures etiam citat Barbof. in cap. 1. de mutu. petiti.

CAPVT LIX.

ARGVMENTVM.

De Præuentione Conseruatorum Vniuersitatibus, Doctoribus, & scholasticis à summo Pontifice concessorum. Vtrum detur illis præuentione si personæ illis subditæ sint in lite agendo, aut solum defendendo. Et an in omnibus causis in quibus etiam non agitur de manifestis iniuriis aut violentiis. Et utrum idem in Conseruatoriis Regularium obtineat. Quid hodie post Concilium Tridentinum reuocatum fuerit circa Conseruatorias antiquas. Si plures coniunctim fuerint deputati Conseruatores, utrum vnus possit alium præuenire, an vero

Santle gerij de Præuent. Iudic. Pars I.

ambo simul procedere teneantur. Quid si concurrant Conseruatores diuersi generis, veluti Regularium cum Conseruatoribus Vniuersitatum studij generalis, utrum vnus possit aduersus alium vi præuentione. Priuilegium conseruatoriæ, utrum det præuentionem in præiudicium viduarum, aut pupillorum. Conseruatores ad certum genus causarum deputatos, præuenire non posse nisi circa causas in eorum commissione designatas. Vtrum Conseruatores diuersarum Religionum possint inter se vi præuentione.

SVMMARIVM.

- 1 Conseruatores inferior à Papa deputare non possunt.
- 2 Conseruatorum definitio explicatur.
- 3 Conseruatores simpliciter deputati non possunt causas præuenire, quando persona contenta in priuilegio agunt; sed dumtaxat quando in ius vocantur.
- 4 Ampliatur ut procedatur etiam si ageretur de bonis de membris propriis Regularium, quibus dati sunt Conseruatores.
- 5 Explicatur constitutio circa conseruatorias facta per Gregor. XV. summum Pontificem, ex mente sacre Congregationis.
- 6 Conseruatores in forma communi sine clausulis amplis & pregnantibus deputati non possunt cogere debitores ad soluendum. Limita, nisi solutionis denegatio manifestam contineret iniuriam, aut violentiam n. 7. Licet alij contra sed male.
- 8 Conseruator antequam procedat tenetur assumere informationes saltem summarias de qualitate requisita ad fundandam eius iurisdictionem.
- 9 Quilibet index in re dubia potestatem habet indagandæ verum sua sit iurdictio.
- 10 Hodiernis temporibus licet conseruatoria cum facultatibus & clausulis amplissimis concedantur.
- 11 Propter clausulas Conseruatoriarum amplissimas, hodie Conseruatores sunt quid medium inter indices ordinarios & delegatos. Vide inferius, n. 29.
- 12 Facultas Conseruatorum dependet ex tenore literarum deputationis ipsorum: & n. 15.
- 13 Conseruatores Doctorum & scholarium Vniuersitatis Auenionensis habent etiam ius trahendi alios; quando comprehensi in literis sunt actores.
- 14 Per Concilium Tridentinum, non fuit derogatum iuri concessio Conseruatoribus procedendis, quando comprehensi in priuilegio sunt actores; si id in literis concedatur.
- 15 Papa potest omnes causas ad se euocare, & Iudicibus sibi beneuensis illas committere.
- 16 Dispositio textus in cap. 1. & ult. de offic. deleg. in 6. est hodie fere inuilis, propter clausulas amplissimas quibus ei derogari solet.
- 17 Concilium Tridentinum non derogauit Conseruatoriis Vniuersitatum, & Hospitalium actu hospitalitatem exercentium.
- 18 Constitutio Fel. record. Greg. XV. non derogat conseruatoriis Vniuersitatum, nec Religiosorum.
- 19 Explicatur decisio Papiensis relata per Antonium in materia Conseruatoriarum.
- 20 Conseruatores licet ex constitutionibus Innoc. & Bonif. non possint procedere in causis iudicialibus.

K k indaga

- indigentem requirentibus, hoc tamen non procedit quando facultas ista conceditur in literis,
- 21 Conservatoribus data censetur facultas procedendi via iudiciali, quando in literis conceditur potestas cognoscendi de bonis & iuribus personarum in privilegio comprehensarum.
- 22 Idem dicendum est, si adsit clausula Contradictores, &c.
- 23 Conservatores non possunt subdelegare. Fallit si hoc ipsis in literis sua deputationis concedatur.
- 24 Conservatores, non tenentur in citationibus inserere copiam sua deputationis.
- 25 Præuentionio facta per Conservatores excedentes modum sua iurisdictionis, nihil operatur, & pro non facta habetur.
- 26 Conservatores excedentes terminos sua concessio- nis, puniuntur poena suspensionis ab officio per annum.
- 27 Conservatoribus pluribus deputatis, unus sine alio procedere non potest, & num. seq.
- 28 Si plures fuerint Iudices delegati, unus sine alio de causa cognoscere non potest.
- 29 Conservatores licet sint deputati ad universitatem causarum, non tamen habent propriam, & radicatam iurisdictionem, sed funguntur officio delegantis.
- 30 Conservatores sunt Iudices delegati nisi aliud ex tenore litterarum colligatur.
- 31 In causis fidei non datur præuentionio inter plures Inquisitores deputatos propter specialem fidei fauorem.
- 32 Iudices delegati ad universitatem causarum, sunt ad instar Ordinariorum.
- 33 Pluribus conservatoribus iurisdicchio data in solidum censetur. Sed tamen inter ipsos locus est præuentioni.
- 34 Inter plures Inquisitores & Iudices ordinarios, vel ad universitatem causarum deputatos, quæ sit differentia quoad præuentionem causarum.
- 35 Si plures fuerint Iudices delegati sine clausula, Quod si non omnes: unus sine alio procedere non potest.
- 36 Mortuo uno ex pluribus iudicibus delegatis, exspirat alterius iurisdicchio, & sententia per solum superstitem lata, nullitate laborat.
- 37 Delegatis cum clausula: Quod si non omnes, aut alia simili, quæ sit vis huius clausula, & aliarum similium.
- 38 Inter plures iudices delegatos præferitur ille qui præuenit. Quid si præueniens fuerit impeditus, utrum alij possint de causa delegata cognoscere, alio non requisito.
- 39 Iurisdicchio inter plures eiusdem Conservatores est præueniua.
Inferitur tenor Bullæ Ioannis XXIII. pro Conservatoria Vniuersitatis studij generalis Auenionensis.
Vtrum Conservatores Vniuersitatis habeant iurisdictionem in causis criminalibus. Ibidem fuse explicatur.
- 40 Si diversi fuerint Conservatores actoris & rei, in pari causa præferendus est Conservator rei.
- 41 Privilegiatus si cum privilegiato concurrat, inuicem conquassantur privilegia. Fallit si unum sit potentius alio, n. 44.
- 42 Conservatores Vniuersitatis Doctorum si concurrant cum Conservatoribus Religiosorum, non valet præuentionio in præiudicium Religiosorum.
- 43 Religiosorum privilegia quæ faciliè conceduntur, faciliè etiam aliis Regularibus communicantur.

- 45 Doctor non potest viduam aut pupillam inuitos ad suum conservatorem trahere, non obstante præuentione.
- 46 Conservator priuatim si fuerit deputatus, non potest procurator sine mandato speciali, iurisdictionem alterius prorogare.
- 47 Ad prorogandam iurisdictionem in procuratore mandatum speciale requiritur.
- 48 Conservator deputatus ad certum genus causarum, non potest cognoscere de causis alterius generis & separatis a sua commissione.
- 49 Dominus feudi qui ius habet cognoscendi de causis feudatilibus, non potest sub eo prætextu de aliis causis cognoscere.

Quis conservator debeat præferri si concurrant duo Conservatores diversarum Religionum.



In hac præuentionis materia, multe sæpius occurrunt difficultates ratione præuentionis Conservatorum, non solum propter causas ab uno ex pluribus eiusdem personæ, vel diversarum personarum Conservatoribus præuenta: sed etiam inter eosdem Conservatores, & iudices ordinarios partium litigantium. Pro quarum difficultatum elucidatione sequentia præmittenda sunt.

Et primo quidem notandum est, Conservatores esse quosdam iudices à summo Pontifice nominatos, ad cognoscendum de causis manifestarum iniuriarum, aut aliis, personas in litteris Conservatorie comprehensas concernentibus. Dico nominatos à summo Pontifice, quia deputatio Conservatorum à summo Pontificis potestate dependet, nec inferior à Papa illos deputare potest, cap. statim de officio iudic. deleg. in 6. Roderic. quest. Regul. 65. art. 2. tom. 1. & dico nominatos, quia Conservatores, non simpliciter delegati, sed quandoque possunt esse ordinarij, ut inferius ostendetur. Dico manifestarum iniuriarum, quia regulariter de illis dumtaxat cognoscere possunt, sed tamen in certis casibus habent cognitionem aliarum omnium causarum, personas in privilegio contentas tangentium, ut mox ostenditur n. 10.

Secundo notandum est, quod Conservatoria duobus modis concedi potest, quandoque enim conceditur in forma communi, quandoque vero in forma specifica, & cum clausulis amplissimis.

Quando conservatoria concessa est in forma communi, tunc Conservator potest quidem cognoscere & præuenire quando privilegiati sunt rei; non enim possunt alios trahere ad tribunal suæ Conservatorie; sed dumtaxat ad illud trahuntur personæ privilegiatæ in litteris Pontificiis designatæ, ex regula generali, quod actor debet sequi forum rei, l. iuris ordinem, & l. in criminali. Cod. de iurisdic. omn. iudic. l. 2. Cod. ubi & apud quem. cap. si Clericus laicum, & cap. cum sit generale, de foro compet. & ideo si reus esset habitator Comitatus Venaisini, & Conservator deputatus in forma communi vellet Comitatensem trahere ad suum tribunal, non daretur hoc casu præuentionio in præiudicium iudicis habentis iurisdictionem ordinariam intra Comitatum ratione personæ vel rei suæ iurisdictioni suppositæ, cum conservatores cognoscere non possint quando comprehensi in privilegio sunt actores, sed tantum quando sunt rei, & quando trahuntur non quando trahunt. Fuffe. de visitat. libro 2. cap. 23. numero 5. & habetur in Concil. Trident. sess. 34. cap. 1. de reformat. & in constitut. Gregor. XV. publicata die 20. Septemb. anni 1621. quæ inseritur apud Tamburin. de

de iur. Abb. tom. 3. diff. 17. q. 1. in fine. versic. ad hoc statuitur hęc sunt verba.

Ad hac statuit Sanctitas sua, ut coram ipsis Conseruatoribus Regulares ac persona suprascripse, conueniri quidem aut trahi debeant, sed alios conuenire aut trahere non possint, ita ut memorati Conseruatores, in quibus Regulares & alij auctores fuerint, nullam prorsus iurisdictionem habeant, sed in iis tantum in quibus rei extiterint, neque extra ciuitates, seu Dioceses in quibus fuerint deputati contra quoscuque procedere praesumant.

Quod etiam fuit declaratum per sacram Congregationem Concilij die 23. Octobris 1623. quam refert Barbosa, in decis. Apostolic. collect. 216. num. 16. ubi dicitur hoc procedere etiam si ageretur de bonis ac membris propriis Regularium, qui Conseruatores habent, extra ciuitatem illam existentibus.

Et licet per eandem Congregationem dicta Gregorij XV. constitutio fuerit aliqua ratione declarata, tamen Congregatio nihil innouauit in hoc capite, imò præsauerit Conseruatoribus iurisdictionem in casu illationis iniuriarum manifestarum, aut violentiarum personis in Conseruatoria comprehensis illatarum, ut patet ex notatis per Barbof. d. collect. 216. num. 19. Tamburin. d. tom. 3. diff. 17. q. 3. in fine.

Itaque communis est Doctorum resolutio, Conseruatores cognoscere, & per consequens prænere non posse, si agatur de causis ciuilibus per comprehensos in priuilegio intentatis contra debitores vel bonorum suorum detentores, ut ostendit Lezan. in summ. quest. regul. part. 2. cap. 10. num. 65. † Qui tamen hoc limitat, nisi in solutione debitorum, vel aliis causis ciuilibus adesset manifesta iniuria ex parte debitoris vel detentoris, hoc enim casu dicit in illis causis Conseruatores procedere posse, Fufc. de iur. d. lib. 2. cap. 23. n. 5.

Verum est quidem, quod etiam in causis Ciuilibus iurisdictionem Conseruatoribus competere plures exillimarunt, veluti Portel. in dub. regular. in verbo conseruatores, num. 7. Emanuel Roderic. tom. 1. quest. regul. 65. art. 12. Hieronym. Roderic. in compendio, quest. regul. 33. n. 2. & 22. cum aliis quos citat & sequitur Dian. resol. moral. p. 3. resol. 20. versic. Sed contrariam, & post ipsum Lezan. d. p. 2. c. 10. num. 61. versic. ratio est.

Verissimum tamen est, quod Conseruatores in forma communi constituti, non possint procedere, nec prænere in præiudicium aliorum tribunalium, nisi agatur de notoriis iniuriis, aut violentiis, & nisi in primis saltem summarie ipsis constet de ista qualitate fundate eorum iurisdictionem. Tusch. littera C, concl. 360. n. 3. & seqq. tom. 2. de qua tamen qualitate poterit ipsemet Conseruator cognoscere, & probationes recipere. † Cum in re dubia Iudex habeat potestatem indagandi, an sua sit iurisdictione necne, l. si quis ex aliena. ff. de iudiciis, cap. super literis iuncta gloss. in verbo nullatenus de rescriptis. Mirand. in manuali Prælator. regul. tom. 2. quest. 47. art. 7. concl. 1. in fine. & art. 8.

Sed quando Conseruatores deputati sunt in amplissima forma (propterea hodie multas concessas videmus) aliud dicendum est, multa enim hodie in litteris conseruatoriarum præter ius commune conceduntur, veluti quod Conseruatores habeant ius trahendi reos ad eorum tribunal & alia eiusmodi: ut dicit Marchesan. in tract. de commiss. tom. 1. in titul. de signatura gratia diuersa, parte 1. cap. 2. numero 407. pag. 87. † Propter quas clausulas, Conseruatores

Sanlegerij de Præuent. Iudic. Pars II.

non sunt merè delegati; sed quid medium inter iudicem ordinarium & delegatum, & se habent cum Iudicibus ordinariis tanquam excedens & excessum. † Dependet siquidem Conseruatorum facultas extenore litterarum, cap. recepiimus §. porro de priuilegi. Barbof. de offic. Episcopi, parte tertia, cap. 106. numero 52.

Et ideo cum in Conseruatoria per summum Pontificem Ioannem XXIII. concessa Vniuersitati Doctoribus & scholaribus studij generalis Auenionensis expressè caueatur, quod Conseruatores deputati procedant contra detentores bonorum, & iurium ad Doctores & scholares pertinentium, aut molestias, seu iniurias super illis inferentes & iacturas, non permittentes illos indebitè molestari, seu damna aut iniurias iis irrogari, mandeturq; Conseruatoribus, ut ius faciant dictis personis, cum ab aliqua ipsarum fuerint requisiti, super restitutione huiusmodi bonorum, mobilium, immobilium, iurium, reddituum, prouentuum & aliorum quorumcunque bonorum, contraditores seu detentores huiusmodi autoritate Apostolica quodocunque & quotiescunque expedierit per censuram Ecclesiasticam compescendo, dando illis facultatem procedendi etiam in iis quæ iudicalem requirunt indaginem, verba illa amplissima non possunt intelligi quin personæ in priuilegio comprehensæ possint intendere suas actiones coram Conseruatore etiam quando actoris vice funguntur, cum sit impossibile conseruatorem habere facultatem ius dicendi contra detentores & occupatores bonorum & iurium, quin id locum habeat, quando tales detentores in ius vocantur & rei sunt. Non enim possunt compelli bonorum & iurium occupatores, nisi illos reos esse supponamus & propterea in vim conseruatoria Doctores, & scholastici Vniuersit. Auen. possunt agere contra eorum debitores aut bonorum detentores & illos trahere coram suis Conseruatoribus, ex notat. per Monet. in tract. de conseru. iudicib. c. 7. n. 344. † Vbi aduertit hoc etiam procedere in Conseruatoriis concessis ante Concilium Tridentinum, quia clausula non obstantiarum appositæ in cap. 5. sess. 14. d. Concilij, non refertur ad prohibitionem trahendi alios ad suos Conseruatores, nec ad vltimum articulum illius capituli quinti, qui incipit In ciuilibus etiam causis, sed tantum ad primum articulum in quo non fit mentio de priuilegiatis actoribus aut reis.

Et ideo quamuis in dicto Concilio sess. 14. de reformat. cap. 5. dicatur quod litteræ Conseruatoria cum quibuscunque clausulis, & decretis & quorumcunque iudicum deputatione quocunque etiam alio prætextu, aut colore concessæ non suffragentur, ad hoc ut illi, qui in Conseruatoria sunt comprehensi coram suo Episcopo, seu alio superiore ordinario in criminalibus, & mixtis causis accusari & conueniri, aut contra eos inquiri & procedi non possint, aut quominus, si iura aliqua eis ex cessione comperierint, super iis liberè valeant apud Iudicem ordinarium conueniri. In ciuilibus etiam causis si ipsi actores extiterint aliquos ad iudicium coram Conseruatoribus trahere non possint. Quibus non dissimilis est constitutio Innocentij IV. in cap. 1. de offic. delegat. in 6. quæ expressè cautum est, Conseruatores de manifestis dumtaxat iniuriis, aut violentiis cognoscere posse, nec ad ea quæ iudicalem exigunt cognitionem suam extendere potestatem: quod etiam constitutum est in cap. finali, eod. tit. de offic. delegat. in 6.

Tamen quando aliud in litteris deputationis fuit expressum (propterea exprimitur in Conseruatoria

K k 2

Vna

- Vniuersitatis Auenionensis) tunc tenor litterarum obseruandus est, prout in propriis terminis priuilegiarum eiusdem Vniuersitatis, notauit Francisc. Marc. *decis. Delphinat. 349. part. 1.* & probatur per text. in d. cap. finali, de offic. deleg. in 6. in illis verbis, nisi hoc illis competeret ex beneficio litterarum. Et ratio est, quia supremus Ecclesie Præsul causas ad iudicium tribunalia spectantes euocare potest, & aliis iudicibus sibi beneficiis decidendas committere, cap. vi. nostrum, de appellat. cap. pastoralis, §. præterea de offic. deleg. l. iudicium soluitur, §. ff. de iudic. & fuse ostendimus supra, c. 36. huius secunde partis.
- 16 Et hac ratione non obstat textus in cap. 1. & finali de offic. deleg. in 6. quia procedit quando agitur de Conseruatoribus, simpliciter & in forma communi deputatis. At secus est, si cum amplissimis clausulis, Quamobrem constitutiones illas dicti capitis primi & finalis ab Innocent. IV. & Bonifac. VIII. emanatas, hodiernis temporibus ferè inutiles esse, propter ampliorem, quæ practicitur, formam; dixit Salcedo in praxi criminali Canonica, cap. 3. versic. Verius tamen videtur, & Rot. Roman. *decis. 616. num. 3. in fine part. 2. recent.*
- 17 Non etiam obstat Concil. Trident. sess. 7. cap. 14. quia ibi loquitur dumtaxat de Regularibus extra Monasteria degentibus, & de causis mercedum, & miserabilium personarum, & ideo ad alias causas extendi non debet.
- 18 Sicuti nec obest idem Concilium sess. 24. cap. 5. quia ibi expressè referuntur conseruatoria Vniuersitatum ac studiorum generalium, necnon Collegia Doctorum, seu scholarium & loca regularia, necnon hospitalia actu hospitalitatem seruantia, ac Vniuersitatum, Collegiorum, locorum, & hospitalium huiusmodi personarum, ut in dicta conciliari constitutione non comprehendantur, sed exemptæ omnino sint & esse intelligantur, quod etiam notauit Moner. in dicto tractat. de conseruatorib. iudic. cap. 7. num. 377.
- 19 Constitutio quoque Gregorij XV. reuocatoria conseruatoriarum, quæ inseritur apud Tamburin. de iur. Abbat. tom. 3. disp. 17. q. 1. & apud Barbof. de offic. Episcop. part. 3. allegat. 106. n. 55. non comprehendit conseruatoria Vniuersitatum studiorum generalium, ut aduertit Rot. *dec. 49. n. 15. p. 7. recent.* sicuti nec etiam comprehendit conseruatorias religiosæ concessas, ut notauit Tamburin. d. disp. 17. *quæst. 2. in fine*, referens declarationem Sacræ Congregationis Concilij super hoc factam.
- Atque ita intelligenda est decisio apud Antonium Maccraten. p. 1. res. 16. & per Campanil. in diuersorio Iuris Canonici, rubr. 12. c. 13. n. 24. & seqq. ut procedant in simplici deputatione Conseruatoris, non autem in ea quæ conceditur cum amplissimis facultatibus: Emanuel Roderic. tom. 1. *quæst. regul. 65. art. 12. versic. quantum ad secundum*, Hieronym. Roderic. *quæst. 33. num. 10.*
- 20 Infertur præterea ex præmissis, quod quamuis in conseruatoriis communibus non detur facultas procedendi in iis, quæ iudicalem requirunt indaginem: ut in dict. cap. finali de offic. deleg. & c. 1. eodem tit. Aliud tamen est quando talis facultas in literis concessa reperitur (prout talis facultas continetur in conseruatoria Doctorum Vniuersitatis Auenionensis) maxime cum derogatione dictæ constitut. Bonifacij VIII. ut habetur in dicta decisione Rotæ 616. p. 2. recent. Idemque dicendum est, quando ultra iniurias & violentias manifestas, summus Pontifex concedit facultatem Conseruatoribus cognoscendi super bonis & iuribus personarum in priuilegio contentarum,
- ut notat Corneus, *consil. 15. num. 3.* & maxime versic. præterea & fortius, Rot. d. *decis. 616. maxime n. 4. part. 2. recent.*
- Conferetur etiam Conseruatoribus data facultas iudicialiter procedendi, quando in litteris adeit calusula, *contradictores quoslibet & rebelles per censuram Ecclesiasticam compescendo*, ut dicit Rot. eadem *decis. 616. numero quarto*, Barbof. *claus. 33. numero quinto.*
- Infertur tertio, Conseruatores amplam habentes facultatem, posse alios sub conseruatores deputare, cum iisdem facultatibus, cognoscendi sibi concessis, Moner. de conseruatorib. cap. 7. num. 58. Lezan. in summa *quæst. regul. part. 2. cap. 10. num. 26.* quod tamen facere non possunt illi, quorum facultas, & commissio ad hoc se non extendit, dict. cap. 1. & finalis de offic. deleg. in 6.
- Infertur quarto; quod Conseruatores huiusmodi dum citationem decernunt, non tenentur inferere copiam suæ commissionis, tum quia sæpius habentur pro iudicibus ordinarij, tum etiam quia posito quod sint delegati, tamen habent iurisdictionem fauorabilem & magis priuilegiatam, quam alij simplices Iudices delegati; Gratian. *discept. forens. c. 170. num. 28.*
- Infertur denique ex præmissis, quod præuentione facta per Conseruatores excedentes modum suæ iurisdictionis: nihil operatur cum tota illorum processura ratione dicti excessus laboret vitio nullitatis Marchesan. tom. 1. tit. de signatura gratia, diuersa, part. 1. cap. 2. numero 409. fol. 88. Rota in Mediolanen. reuersionis contractus coram Lancelloto, apud eundem, loco citato: *decis. 46. numer. 2. fol. 144.* & in Toletana iurisdictionis coram eodem, *ibid. decis. 45. num. 2. pag. 143.* Imò si Conseruatores, suæ facultatis limites excederint, puniuntur pœna suspensionis ab illo officio per annum, d. cap. ultim. de offic. deleg. in 6.
- Sed alia remanet decidenda quæstio videlicet utrum pluribus Conseruatoribus in iisdem litteris deputatis, vnus sine alio procedere possit; cum isti videantur Iudices Delegati in solidum, quamuis ac vniuersitatem causarum; adeo ut vnum sine alio procedere non possit videatur, iuxta doctrinam Bartoli in l. si vnus alius Pomponius, ff. de re iud. in leg. 1. §. si plures, ff. de exercit. actione. Felin. in cap. causam num. 8. & Decius num. 9. & 10. de re iudic. & de communi testatur Alexand. in d. l. si vnus, si quidem Delegatus vnus ex pluribus sine alio procedere non potest, d. cap. cum causam matrim. cap. prudentiam, & cap. penult. de offic. deleg. & ibi notat Abbas. Vnde vnum Conseruatorem sine alio procedere non possit censuit Moner. de conseruat. iudic. cap. 7. num. 43. allegans ad hoc Decium in d. cap. prudentiam, num. 13. dicens huic sententiæ satis adherere Imolam, in d. l. si vnus alius l. Pomponius, ff. de re iudic. Abb. in cap. causam, num. 7. & in cap. prudentiam, numero 13. & in cap. finali, n. 18. & 19. de re iudic. Apollill. ad Eelin. in d. cap. causam, n. 8. de re iudic. & hoc probat duobus fundamentis. Primo, quia licet Conseruatores sint delegati ad Vniuersitatem causarum, tamen non habent propriam & radicatam iurisdictionem; sed funguntur officio delegantis, l. 1. ff. de offic. eius cui mandat. est iurisdic. cap. sanè 11. de offic. delegat. & sic qualescunque Iudices sint censendi, possunt habere exercitium iurisdictionis pro parte, cum fungantur omnes vice vnus: dictoque Conseruatores esse Delegatos tenet Barbof. de Episcop. part. 3. allegat. 106. num. 2. Lezan. in summa *quæst. Regul. part. 2. cap. 10. n. 1.* Quod verum est, nisi Iudices ordinarij in

in literis sue deputationis nominentur, aut alia adfint verba, iurisdictionem ordinariam inferentia; vt dicit Barboſ. de *Episcop. part. 3. d. allegat. 106. n. 2.* Lezan. *dicto cap. 10. num. 25.*

31 Secundo probat opinionem prædictam per text. in *c. vi. officium de hereticis in 6.* vbi speciale est fauore fidei, vt vnus ex pluribus Inquisitoribus deputatis procedat sine alio simul deputato, ergo cessante speciali fidei fauore contrarium statuendum videtur, nempe vt vnus sine alio procedere nequeat.

Verior tamen & receptior est sententia, pluribus simpliciter datis Conseruatoribus, quolibet censendi datum infolidum, esto quod essent delegati, & quia illorum deputatio facta est ad vniuersitatem causarum, vnde equiparantur in hoc O. dinariis, & de hac communi sententia testatur Bartol. in *d. l. si vni. alias Pomponius de re iudic. sequitur idem Bartol. in l. 1. §. si plures ff. de exercit. actione. Felin. in d. c. causam, n. 8. Dec. num. 9. & 10. & de communi testatur etiam Alexand. in d. l. si vni. licet Abb. in d. cap. causam, tenuerit contrarium, & male, secundum eum Marant. in *spec. parte 4. distinct. 5. num. 31. in fine.* Illis igitur conseruatoribus datur iurisdictione infolidum l. 1. ff. de offic. ius cui mandat. est iurisdictione. ita tamen vt inter eos sit locus præuentioni, Menoch. lib. 2. *presumpt. 18. num. 8.* Vnde de nullis ex defectu iurisdictione ordinaria, numer. 178. & hoc probat text. in *dict. l. 1. §. si plures ff. de exercit. actione.* Et ex his satisfactum est primæ obiectioni superius propositæ.*

34 Quod vero secundo loco dicitur, speciale esse in causis fidei vt Inquisitor vnus ex pluribus procedere possit, non obstat communi sententia: quia specialitas non consistit in eo vt singulis Inquisitoribus competat iurisdictione infolidum, cum hoc locum etiam habeat in aliis iudicibus ordinariis, vt ostendimus supra, hac parte 2. cap. 1. num. 67. Sed in eo consistit specialitas, quod fauore fidei non datur præuentione inter plures Inquisitores, & quod vnus cepit alius prosequi potest, quod tamen locum non habet in aliis iudicibus, quia regulariter inter eos locus est præuentioni iuxta ea quæ per nos explicata sunt, ad agendum de pluribus vicariis *dict. c. 1. num. 67. & sequentibus* & de pluribus Inquisitoribus supra cap. 10. n. 1. & 2. hac ead. p. 1.

35 Differentia igitur est inter Inquisitores & Iudices ordinarios ac delegatos, quia inter plures Inquisitores non datur præuentione, tamen datur inter plures ordinarios eo modo quo explicauimus *de c. 1. num. 67. & sequentibus*. At vero quoad delegatos, si plures infolidum sine clausula, quod si non omnes, aut simili fuerint deputati vnus sine alio procedere non potest, *dicto cap. causam matrimonij. de offic. delegat.*

36 Quod adeo verum est, vt vno delegatorum mortuo sententia à solo superfluit lata sit nulla, cap. vno delegatorum penultimo cod. tit. de offic. delegat. Sed si fuerint delegati cum clausula, quod si non omnes, &c. vel cum clausula, vt omnes aut duo, aut vnus eorum, &c. potest vnus sine alio de causa cognoscere, cum hac tamen differentia, quod si adit clausula, quod si omnes, &c. vel quod si ambo, &c. tunc etiam si plures præuenerint in simul procedendo, tamen vno aut pluribus impeditis, alius vel alij procedere possunt, sed si adit clausula, vt omnes, aut duo, aut vnus ipsorum, &c. tunc ab ipso initio cuilibet data est iurisdictione, & iurisdictionis exercitium. Men. lib. 2. *presumpt. 18.*

38 n. 35. & adeo vt vno ex delegatis præueniente, alij non nisi in eius defectum admittantur, cap. cum plures, 8. & ibi Gloss. de offic. deleg. in 6. ipso vero non impedito ille solus qui præuenit de causa cognoscere potest, etiam aliis non requisitis: vt probatur per ver-

bum liberè in dicto cap. si plures, Barboſ. *dict. claus. 12 §. per totam.* Marant. in *specul. p. 4. dist. 5. n. 31.*

Vnde firma remanet conclusio, datis pluribus Conseruatoribus simpliciter, quolibet infolidum deputatum censeri, & locum inter eos esse præuentioni, præsertim si dari fuerint cum clausula, & quolibet ipsorum, quia iurisdictione tunc inter ipsos est præuentione, Menoch. *dicta presumpt. 18. n. 8.* & Barboſ. *dict. claus. 12 §. n. 2.*

Et prædicta omnia decidi non possunt nisi visò tenore literarum deputationis Conseruatorum, in quibus non raro datur facultas vni ex pluribus prosequendi, quod ab alio inchoatum est, prout in literis deputationis Conseruatorum Vniuersitatis, & Doctorum Auenionensium plenius continetur, ita vt quod vnus ex pluribus præuenit, alius prosequi, & continuare possit; quamvis præueniens nullo fuerit impedimento detentus, vt sequitur in dicta bulla, cuius tenorem hic inferendum diximus, vt pateat veritas eorum quæ supra diximus, & videant qui tales literas obtinere desiderant, sub qua forma contemni debent. Tenor autem literarum talis est:

Iohannes Episcopus seruus seruorum Dei, dilectis filiis Abbati Monasterij Sancti Andreae propè Auenionem, & Preposito maiori ac Decano Sancti Petri Auenionensis Ecclesiarum saluem & Apostolicam benedictionem. Quasi lignum vite in paradiso Dei: & quasi lucerna fulgens in domo Domini, sic studij, quod viget in ciuitate nostra Auenionensi disciplina refulget: nos quippe velut fecunda eruditionis parens, ad irrigandum sterili Orbis faciem fluminis de fontibus sapientie Saluatoris, cum impetu foris mittens, obique terrarum, Delatificat ciuitatem, & in refrigerium animarum sui fragrantium lullia aqua diuidit publicè in plateis, vbi dat Dominus sponsa sua & sapientiam ac linguam iusticie eloquiis eruditam, cui resistere nequit aduersus improborum, quibus in arcanis nostra mentis sapientie reclusis merito inducimur, vt ea quæ dilecti filij Primicerij, Magistri, Doctores Licentiat Baccalarei, & scholares Vniuersitatis studij Auenionensis, à nobis rationabiliter postulant, eis liberaliter concedamus. Sane prædictorum Primicerij, Magistrorum, Doctorum, Licentiarum, Baccalareorum, scholarum & Vniuersitatis conuestione percepimus, quod nonnulli Archiepiscopi, Episcopi alique Ecclesiarum Prelati, & Clerici, ac Ecclesiastica persona, tam Religiosa quam saculares, nec non Duces, Marchiones, Comes, Barones, Nobiliores, Milites & laici, committas Ciuitatum Vniuersitatis, Oppidorum, Castrorum, Villarum, & aliorum locorum, & alia singulares persone, Ciuitatum & Diocesum, & aliarum partium diuersarum, occupant, & occupari fecerunt castra, villas, & alia loca, terras, domos, possessiones, iura, & iurisdictiones, necnon fructus, census, redditus, & prouentus ipsorum Primicerij, Magistrorum, Doctorum, Licentiarum, Baccalareorum, & scholarum & Vniuersitatis, & nonnulla alia bona mobilia & immobilia, spiritualia & temporalia ad Primicerium, Magistros, Doctores, Licentiatos, Baccalareos, scholares, & Vniuersitatem prædictos communiter vel diuisim spectantia, & ea detinent indebitè occupata, seu ea detinentibus præbent auxilium, consilium, vel fauorem. Nonnulli etiam alie persone, Ciuitatum, & Diocesum, & partium prædictarum, quæ nomen Domini in vanum recipere non formidant, eisdem Primicerijs, Magistris, Doctoribus, Licentiat, Baccalareis, scholaribus, & Vniuersitati, super prædictis castris, villis, & locis aliis terris, domibus, possessionibus, iuribus, & iurisdictionibus, fructibus, census, redditibus, & prouentibus eorumdem & quibusdam aliis bonis mobilibus & immobilibus, spiritualibus & tem-

poralibus, & aliis rebus ad eisdem Primicerium, Magistrum, Doctores, Licentiatos, Baccalaureos scholares, & Vniuersitatem coniunctim, vel diuim, spectantibus multiplices molestias, & iniurias inferunt, & iacturas. Quare dicti Primicerius, Magistri, Doctores, Licentiat, Baccalaurei, scholares, & Vniuersitas nobis humiliter supplicarunt, ut cum ipsis valde reddatur difficile pro singulis querelis ad sedem Apostolicam habere recursum, providere ipsis super hoc paterna diligentia curaremus. Nos igitur aduersus occupatores, detentores, presumptores, molestatores, & iniuriatores huiusmodi illo volentes eisdem Primicerio, Magistris Doctoribus, Licentiat, Baccalaureis, scholaribus, & Vniuersitati remedio subuenire, per quod ipsorum compescatur temeritas, & aliis adiutis committendi similita praeludatur, discretioni vestra per Apostolica scripta mandamus, quatenus vos, vel duo, aut unus vestrum, per vos vel alium seu alios, etiam si sint extra loca in quibus deputati estis, Conseruatores & Iudices prefati, Primicerio, Magistris, Doctoribus, Licentiat, Baccalaureis, & scholaribus, & Vniuersitati efficacis defensionis presidio assistentes, non permittatis eosdem super his, & quibuscumque aliis bonis, & iuribus ad Primicerium, Magistrum, Doctores, Licentiatos, Baccalaureos, & scholaribus ac Vniuersitatem predictos spectantibus, ab eisdem vel quibusvis aliis quacumque dignitate etiam Pontificali, privilegio, statuto, vel quavis exemptione predicta, indebitè molestari, vel eis grauamina seu damna vel iniurias irrogari, facturi, dictis Primicerio, Magistris, Doctoribus, Licentiat, Baccalaureis, scholaribus & Vniuersitati, cum ab eis vel procuratoribus suis, aut eorum aliquo fueritis requisiti, de predictis, & aliis personis quibuscumque super restitutione huiusmodi Castorum, Villarum, Terrarum, & aliorum locorum, iurisdictionum, iurium & bonorum, mobilium, & immobilium, redium quoque, & prouentuum, & aliorum quorumcumque bonorum, nec non de quibuscumque molestiis, iniuriis, atque damnis, presentibus, & futuris, in illis que iudiciale requirunt indaginem summarie, & de plano sine strepitu & figura Iudicij, in aliis vero prout qualitas eorum exegerit iustitia complementum. Occupatores seu detentatores, presumptores, molestatores, & iniuriatores huiusmodi, nec non contradictores quoscumque & rebelles cuiuscumque dignitatis, status & ordinis vel conditionis extiterint quandocumque, vel quocumque expedierit auctoritate Apostolica per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compescendo, inuocato ad hoc si opus fuerit auxilio brachij secularis, non obstantibus tam Fel. rec. Bonif. Papa VIII. predecessoris nostri in quibus cauetur ne aliquis extra suam Cuitatem & Diocesim nisi in certis exceptis casibus, & in illis ultra unam dietam à fine sue Diocesis ad Iudicium euocetur, seu ne Indices & conseruatores à sede deputati predicta, extra Cuitatem, & Diocesim in quibus deputati fuerint, contra quoscumque procedere, siue alij, vel aliis vices suas committere, aut aliquos ultra unam dietam à fine Diocesis eorundem trahere presumant, & de duabus dietis in Concilio generali, dummodo aliquis auctoritate presentium ultra quatuor dietas à fine sue Diocesis non trahatur, seu quod de aliis quam de manifestis iniuriis & violentiis & aliis que iudiciale requirunt indaginem penis in eos, si secus egerint, & in id procurantes adiectis, Conseruatores se nullatenus intromittant, quam aliis quibuscumque constitutionibus à predecessoribus nostris Romanis Pontificibus tam de Iudiciis delegatis & conseruatoribus, quam personis ultra certum numerum ad Iudicium non vocandis, aut aliis editis, que nostra possint in hac parte Iurisdictioni, aut potestati

eiusque libero exercitio quomodolibet obuiare, seu si aliquibus communiter, vel diuim à dicta sede indultum, quod excommunicari, suspendi, vel interdici, seu extra loca ad Iudicium euocari non possint, per litteras Apostolicas, non facientes plenam & expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi & eorum personis, locis, & nominibus propriis mentionem, & qualibet alia dicta Sedis indulgentia generali, vel speciali cuiuscumque tenoris existat, & per quam presentibus non expressam vel totaliter non insertam nostra iurisdictionis explicatio in hac parte valde quomodolibet impediri, & de qua cuiusque toto tenore de verbo ad verbum in nostris litteris habenda sit mentio specialis. Ceterum volumus & Apostolica auctoritate decernimus, quod quilibet vestrum prosequi valeat articulum, etiam per alium inchoatum, quatenus idem inchoans nullo fuerit impedimento Canonico prepediens, quodque à die presentium Iudicium si volis, & unicuique vestrum in premissis omnibus, & eorum singulis ceptis, & non ceptis, presentibus, & futuris, & pro predictis procedere, ac si predicta omnia & singula coram vobis capta fuissent, & Iurisdictione vestra, & cuiuscumque vestrum in predictis omnibus, & singulis per citationem, vel modum alium perpetuam legitime extitisset, constitutione predicta super conseruatoribus, & alia qualibet in contrarium edita non obstant, presentibus in perpetuum valituris. Datum apud Sanctam Antonium extra muros Florentie Octauo Idus Septembris Pontificatus nostri anno quarto. D. de Monte P. de Pistorio.

Verum quia per dictam Bullam non fuerat declaratum vtrum iurisdictione Conseruatorum extendenda esset ad causas criminales, ideo cum de hoc nuper ageretur, Per-Illustres Dominus Ioannes Baptista de Tonduti, Dominus & Torpacha loci de Blauuac, Frater meus dilectissimus qui pro Vniuersitate scribebat, multa allegabat que hic breuiter referre non erit extra propositum. Dicebat enim questionem hanc duobus modis tractari posse. Primo quidem secundum terminos iuris communis. Secundo iuxta dictæ Vniuersitatis priuilegia in Pontificiis constitutionibus fundata.

Et quidem in terminis iuris communis, rem non carere dubio fatebatur, & rationum atque auctoritatum pugnam pro vtraque parte exiguum non esse. Quia licet verum sit scholares, de iure, quatuor habere Iudices, nempe Episcopum, Rectorem quoque Vniuersitatis, Doctorem suum, & Ordinarium loci seu Cuitatis Iudicem; DD. in Authent. habita. C. m. pro patre. & nominatim Bart. num. 5. Bald. numero 16. & 32. Aufert. ad decis. Capell. Tholos. 169. Rebuff. de priuileg. scholar. priuileg. 152. Horat. Luc. priuileg. 45. Tamen vtrum iurisdictione illa ad causas criminales extendatur, non omnino constat. Nam quod iurisdictione causas criminales hoc casu non comprehendat, plurimis rationibus tuetur Hieron. Buccar. in tract. de differ. inter causas civiles & criminales. differ. 128. quas hic referre superfluum esset, Eandemque sententiam sequitur Ioann. Sichard. in dicta Authent. habita. numero 21. Quia reatus omne priuilegium extinguit. Et addit. ad decis. Coleri 296. vbi ad hoc citat Petrum Heigium, libr. 2. q. 1. num. 7. & 14. Nam licet studentes gaudeant priuilegio miserabilium personarum, teste Nouat. in tract. de priuileg. miserabil. person. priuileg. 42. num. 4. & priuilegio 93. num. 5. ita tamen, ut facta semel fori electione, regulariter variare non possint, Rebuff. de priuileg. Scholastic. priuileg. 153. Tamen priuilegium electionis fori, & variationis non

non competit illis in causis criminalibus ex veriori sententia, quam comprobatur Nauar. in praxi variar. & elect. fori. sect. 2. question. 2. numero 5. & sequentibus. Et ex his videtur quod privilegium dictæ Authent. habita, non habeat locum in causis criminalibus, saltem dum agitur de delictis atrocibus, veluti de homicidio, vt dicit Sichard. loco citato. d. n. 21.

Sed tamen pro scholasticis facit doctrina Rebuffi in dicto tractat. priuileg. 157. vbi dicit quod si statutum alicuius ciuitatis, simpliciter dicat quod scholares non possint conueniri coram alio Iudice quam coram Rectore, intelligi debet vt procedat tam in causis ciuilibus quam criminalibus. Quod probatur ex illa generali regula, quam asserunt Bartol. Rebuff. & Ioann. de Platea, in leg. ex eo penult. Cod. de agentibus in reb. libro 12. quod multo magis iurisdictionis priuilegium pro causis criminalibus concessum videri debet. Et pro scholasticis est authoritas Gloss. in dicta Authent. habita, in verbo, si litem. Et in eadem sententia post varias opiniones relatas residet Bolognin. in repet. eiusdem Authentice Habita. n. 213. dicens nihil obitare quod aliter apud Bononienses iudicetur: quia hoc factum fuit propter renunciationem ibidem factam per scholares, qui eo tempore erant decem mille, maximo vigente bello inter Errascos & Lombardos; pro quo extinguendo necesse fuit pro bono publico confugere ad remedia extraordinaria, & scholares ordinarie Potestatis iurisdictioni in criminalibus causis subicere, vt dicunt Cyn. Bald. Odofred. Alberic. & alij. in dicta Authent. Gilhaufens. in tract. de mero & mixto imper. capite 1. numero 117. Schrader. de feud. parte 10. sect. prim. numero 11. vbi de veriori & communi sententia testatur. Horat. Luc. de scholari. priuileg. 66. Immo Albericus testatur scholares Bononienses aduersus hanc renunciationem fuisse restitutos. Dictamque renunciationem non posse nocere aliis Vniuersitatibus; imo si collegialiter facta non fuerit, nec ipsis scholaribus Bononiensibus successoribus, censuit Bolognin. d. loco. n. 215.

Verum quidquid in hoc opinionum conflictu secundum iuris communis terminos statuendum sit, negari non potest quin ex priuilegio, vel consuetudine in multis Vniuersitatibus iurisdictioni fundata, in dicta Authent. habita, causas criminales comprehendat, vt aduertit Sichard. ibid. n. 22. ita seruari dicens in Tubingensi Vniuersitate. Et de Academia Lipsensi testatur Add. ad dictam decis. Coleri. 296. Quod etiam in Vniuersitate hac Auenionensi sæpius vidimus obseruatum: dictaque obseruantia fundatur in priuilegiis & constitutionib. Apostolicis ad fauorem eiusdem Vniuersitatis factis & concessis. Nam Sixtus IV. Sanctæ memor. Pontifex maximus per Bullam sub 15. Kalend. Septembris anni. 1479. Pontificatus sui anno 8. inter diuersa priuilegia hoc eidem Vniuersitati concessit tenoris sequentis. fol. 22. Bullar. dictæ Vniuersitatis. Dum accedente considerationis indagine. Et infra.

Statuimus perpetuo & ordinamus, quod nullus Doctor, Magister, seu scholaris, aut quauis alia persona dictæ Vniuersitatis ratione cuiuscunque causæ, ciuilis vel criminalis, beneficalis, aut rei de qua agitur, ubicunque in eatur contractus, committatur delictum, aut res ipsa consistat, per quemcunque Iudicem ordinarium vel delegatum, seu Conseruatores per Nos predecessoresque nostros Romanos Pontifices, incolas & habitatores Comitatus Venassini pro priuilegiis dicti Comitatus conseruandis, quibus, motu, scientia & autoritate predictis expresse quantum ad Vniuersitatem predictam derogamus, aut alium quemcunque commissarium, etiam autoritate

presate Sedis deputatum, aut alia quauis ordinaria, sine Apostolica auctoritate extra ciuitatem predictam ad iudicium trahi non possit neque debeat. Docerentes nullius roboris sententias, &c.

Quod eodem modo ordinatum & concessum fuit per S. M. Ioan. XXIII. Octauo idus Septembris Pontificatus sui ann. 4. vt in dicto Bullario fol. 10. vbi ad maiorem predictorum confirmationem dicitur in fauorem studentium; Quod ratione delicti extra ciuitatem non cogantur litigare, &c. Postea subiiciuntur verba sequentia.

Dum tamen Conseruatores dicti studij in dicta ciuitate iustitiam ministrare procurent, &c.

Ex quibus clare constat Conseruatoribus Vniuersitatis Auenionensis iurisdictionem non solum in ciuilibus, sed etiam in criminalibus competere, propter expressa verba priuilegij.

Dictaque priuilegia fuerunt in forma specifica confirmata per Innocent. VIII. per Bullam insertam in dicto Bullario Vniuersitatis fol. 28. verso, sub datum Romæ anno 1488. Prædicti idus Decembr. Pontificatus anno 5.

Vtrum autem hæc iurisdictioni Conseruatoribus competat tam agendo quam defendendo, conclusum fuit superius pro affirmatiua: vt probatum fuit, num. 13.

Verum ultra præmissa continuando materiam præuentionis Conseruatorum, dubitatur quid dicendum sit, si actor & reus diuersos habeant Conseruatores, & vnus præuenit, vtrum alius possit petere se remitti ad suum diuersum Conseruatorem. Regula generalis est reum coram suo Conseruatore tali casu debere conueniri, quia quando priuilegiatus concurrebat cum alio priuilegiato, priuilegia conquantantur: ergo cessante priuilegio actoris, potior erit causa rei, Monet. de Conseruat. cap. 7. num. 345. & de qua materia concursus diuersorum priuilegiorum habetur in l. verum, §. penult. & finali; ff. de minorib. l. finali, §. ff. ex quibus causis maiores, & in §. & hoc præsentis, Authent. de Sanctissim. Episcop. Scott. Odd. de restitu. in integr. quest. 18. artic. 4.

Si tamen concurrant Conseruatores Vniuersitatum cum Conseruatoribus Religiosorum, veluti si Doctor curet citari Conuentum, aut personam Religiosam, tenetur litigare coram Conseruatore Monasterij, seu Conuentus, aut domus regularis, vt inter ceteras constitutiones probatur ex Bulla Clement. VII. concessa Ordini Minimorum, de qua Hieron. Roderic. d. q. reg. 3. m. 16. & Quod priuilegium communicatur omnibus aliis Ordinibus, quia priuilegia huiusmodi quæ de facili conceduntur, facili etiam aliis communia fiunt; Barboz. in decisionibus Apostolicis cap. 216. num. 11. & in tractat. de Episcop. dict. allegat. 106. numero 7. & ita vt supra concludit etiam Emanuel Roderic. tom. 1. question. regul. quest. 65. art. 12. Mirand. in Manual. Prelator. regul. part. 2. q. 47. art. 12. Aduertendum tamen quod priuilegium Vniuersitatis Auenionensis etiam Regulares comprehendit.

Neque obstat quod dictum est, priuilegia conquantantur, quando vnus priuilegiatus concurrebat cum alio: quia illud vetum est quando priuilegia sunt æqualia: si enim vnus sit potentius alio, præualeat illud quod est fortius, vt in terminis fori docet Notuar. in praxi variar. & elect. fori p. 2. q. 21. per totam. vbi fusè de materia. Vnde cum priuilegium Religiosorum sit potentius, concludendum est illud præualere, nisi obstant verba priuilegij Vniuersitatis.

Infertur ex præmissis, quod eadem ratione si Doctor, aut scholaris, curauerit citari pupillum, aut viduam

viduam coram vno ex suis Conseruatoribus, quamvis causa fuerit coram illo præuenta, poterit tamen vidua, vel pupillus opponere præuentionem sibi non nocere, & ea non obstante causam remitti ad Iudicem competentem ab ipso pupillo, aut vidua eligendum: iuxta text. in l. unica, C. quando Imperator inter pupillum & viduam, quia privilegium huiusmodi personarum potentius est privilegio conseruatorie Vniuersitatum, vt tenet Bald. in auben. habitas num. 33. Cod. ne filius pro patre. Bolognin. ibid. n. 228. Trentacinq. lib. 1. variar. resolut. tit. de rescript. resolut. 1. num. 7. versic. hinc inferitur; Et in terminis quod Conseruator præuenire, & cognoscere non possit. Immo careat omnino iurisdictione in causis miserabilium personarum, tenet Ferrer. ad Guid. Pap. decis. 18. versic. sanè in causis. & Sychard. in dicta auben. habitas loco citato.

46 Hoc ultimo loco notandum est, quod si Conseruator alicui datus fuerit limitatè, & priuatiuè (quod cognoscitur ex verbis privilegij) non potest alius Iudex causas præuenire in præiudicium talis Conseruatoris, quamvis procurator comparuisset, & in alterius iurisdictionem consensisset, si talis procurator non habuerit speciale mandatum. † Quod requiritur omnino dum agitur de proroganda iurisdictione: Mohedan. decis. 3. num. 3. de appellat. Honded. conf. 21. num. 25. vol. 1. Barz. dec. Bonon. 154. num. 20. & alij quos refert & sequitur Cyriac. controuerf. 382. num. 27. Imò videtur num. 25. generaliter concludere, non posse alium Iudicem præuenire in præiudicium iurisdictionis Conseruatori priuatiuè concessæ: sed hoc dependet ex verbis, & tenore privilegij, vt superius ostendimus.

48 Si tamen Conseruator datus fuisset ad certum genus causarum, veluti ad rem annonariam, aut ad negotia mercantilia, vel quid simile, non posset talis Conseruator causas præuenire vigore suæ iurisdictionis, si ageretur de aliis rebus, & iuribus diuersis.

49 † Sicut alias diximus de Domino feudi qui licet habeat iurisdictionem, & iudicare debeat in causa feudi, non tamen habet in aliis causis à feudo diuersis & separatis, vt fusc probauimus parte 1. huius tractatus cap. 14. num. 6. Cyriac. controuerf. 321. per totam. Et facit ad propositum text. in l. penult. §. finali. ibi: quia ratio hereditaria est, & sic simplex debuit ff. de ritu nupt. & in specie tradit Bald. in l. finali sub num. 4. versic. Secundo quæro. Cod. de iurisdic. omn. Iudic. & ibidem Salicet. num. 4. versic. ex illa glossa, & notat Angel. conf. 6. num. 2. versic. cum ergo ex forma statuti.

Verum circa præuentionem Conseruatorum, dubitari potest, quid dicendum sit quando Religiosi diuersorum Ordinum sibi inuicem iniurias inferunt, & singuli ad suos Conseruatores recurrunt? Respondetur inter ipsos locum esse præuentioni, ita vt ille solus procedat qui prior citauit. Et si conuenire non possint, nominandi erunt Arbitri, qui hanc controuersiam decident: vt probat Laurent. de Peyrin. in addit. ad constit. Gregorij X. cap. 11. num. 15. fol. mibi 370.



CAPVT LX.

ARGVMENTVM.

De Præuentione inter Iudicem requirentē & requisitum, qui denegare potest execu-

tionem literarum requisitoriarum si partes comparuerint in præiudicium litis præuentæ coram ipso Iudice requisito, & inhibitionum de comparendo coram alio Iudice partibus factarum. Quid si Iudex requirens præuenit, & executionem per sententiam laxauerit super bonis alieni territorij: Et vtrum debeat præcedere excussio bonorum sitorum in territorio Iudicis requirentis? Et quando Iudex requirens præuenit in cognitione aliquarum exceptionum coram ipso propositarum, vtrum Iudex requisitus possit illas in dubium reuocare, & de quibus exceptionibus cognoscere possit Iudex laicus requisitus ab Inquisitore nullam habet causæ cognitionem.

S V M M A R I V M.

- 1 Iudex requisitus regulariter non potest cognoscere de meritis causæ, sed si aliqua emergat difficultas debet partes remittere ad Iudicem requirentem, & interim suspendere executionem.
 - 2 Si sententia Iudicis requirentis contineat notoriam iniquitatem, Iudex requisitus non debet concedere executionem, cum talis nullitas non suspendat, sed perimat negotium.
 - 3 Si agatur de iniustitia latente Iudex requisitus de ea non cognoscit quando Iudex requirens esset maior Iudice requisito.
 - 4 Iudex laicus requisitus ab Ecclesiastico non cognoscit de iniustitia, sed tenetur causam remittere ad Ecclesiasticum.
 - 5 Si Iudex requirens præuenit super cognitione exceptionis illamque reiecerit, non potest retardari executio per Iudicem requisitum.
 - 6 Ampliatur vt procedat etiam si talis exceptio sit de notoria nullitate vel iniustitia, quia verum est executionem concedendam esse per Iudicem requisitum hoc casu.
 - 7 Si tamen Iudex requisitus arbitretur illam exceptionem esse notoriam ex iisdem actis, potest retardare executionem, seu illam denegare.
 - 8 Notoria iniustitia dicitur quæ resultat ex eisdem actis & nullam dubitationem admittit.
 - 9 Iudex requisitus quamvis super exceptionis cognitione non fuerit per requirentem præuentus, non tenetur de exceptione iniustitia cognoscere, sed hoc ex eius arbitrio & voluntate dependet, vtrum cognoscere velit, nec ne.
 - 10 Iudex requisitus non grauat partem si velit, aut nolit de exceptione proposita cognoscere, & ideo à concessa, vel denegata cognitione non licet appellare.
- Iudex secularis cuius Brachio Inquisitor remisit delinquentem non potest pretendere aliquam causæ cognitionem.
- 11 Ampliatur vt procedat etiam si allegaretur notoria iniustitia Iudicis requirentis: quod tamen in dubium reuocatur.
 - 12 Remedium literarum requisitoriarum est subsidium, & ideo non possunt illæ litteræ concedi, nisi quando Iudex requirens non reperit bona in suo territorio super quibus sententiam suam executioni demandare possit.